

ÅNGBÅTEN Årg 51 • Nr 2 2015 • 157

Ångbåten

Medlemsblad för
Sällskapet Ångbåten, Göteborg
ISSN 1402-8360

Göteborgsredaktionen:

Ingvar Kronhamn, Gamla Björdavägen 182, 417 28 Göteborg, tel 0768-81 08 85
ingvar.kronhamn@telia.com (ansvarig utgivare)

Gunnar Söderberg, Bergårkan 4, 426 69 V. Frölunda, tel 031-29 88 65, g.soderberg@telia.com

Lokalredaktionen Lysekil:

Bo Stannurk, Frogarev. 3, 453 30 Lysekil, tel 0523-134 14 eller 0709-56 96 69, svaragraf@algonet.se

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år. Prenumerationsavgiften för år 2015 är 200 kronor.

Adressändringar meddelas till Mattias Jarlehed, Asplickevägen 19 A, 417 29 Göteborg, tel 0768-56 72 70

e-post: medlemsregister@steamboat.se eller på Postens blankett direkt till Sällskapet.

Grafisk produktion: Litonapil Media AB 2015. Miljömärkt Trycksak 3041 0834

Sällskapet Ångbåten

Box 2072, 403 12 Göteborg

www.steamboat.se, info@steamboat.se

Medlemsavgiften för 2015 är 200 kr. Plusgiro: 62 16 06-3, bankgiro: 673-68 62.

Ordförande: Kim Foeyblad, kim.foeyblad@stenametall.se

Vice ordförande: Björn Irwert, tel 031-55 17 45

Sekreterare: Eva Helmersson, tel 0705-65 21 87, eva@halmerson.se

Kassör: Anne Marie Eriksson Techera, kassor@steamboat.se

Ansvareg hemsidan: Mattias Jarlehed, tel 0768-56 72 70, mattias@jarlehed.com

Telefon till expeditionen 031-701 77 54 (ofta endast telefonsvarare).

Ångaren BOHUSLÄN har under seglatsäsongen sin tilläggsplass vid Packhuskajen 11, Göteborg.

Vinteropplagning vid Skeppsbron.

För beställningstrafiken svarar Torsten Asberg,

tel 0707-68 25 83, charter@steamboat.se

Reguljära turer med FÄRJAN 4 utgår från färjeläget vid Residensbron.

För beställningstrafiken svarar Claes Verner, tel 0706-59 50 60, charter_fa@steamboat.se

Innehåll Ångbåten 157

Försalongen	2	Aktuellt från FÄRJAN 4	12
En ny säsong har börjat!	3	Lysekils Ångbåtsbrygga	14
Ett jubileum att minnas	4	Säkerhetsövningar före trafikstarten	15
Stockholm Steam	5	ROBERT THURBURN på vykort	18
Ångbåtturer med BOHUSLÄN 2015	6	En bild från forna dagar	19
Ångbåtturer i väst	8	Amerikafeber på Sjöfartsmuseet	19
Utbildning till maskinist TF750 Ånga	10	BOHUSLÄN i Hällevikstrand	20
Besök ett arbetslivsmuseum!	11		

Försalongen

Välkommen till en stunds läsning ombord i *Ångbåten* 157!

Ännu en gång är dags att knyta igen säcken, att slutföra ett nummer av vår medlemstidskrift *Ångbåten*.

Det är då jag kommer att tänka på alla som deltar i verksamheten kring våra ångare. De måste ha massor att berätta, vare sig de är nya ombord eller har många års erfarenhet som "kulturarbetare" på däck, i maskin eller i intendenturen.

Inte är väl det något att skriva om, får jag ibland höra. Men det är just din berättelse vi vill ha! Eller när du någon gång lyfter kameran (eller telefonen) och tar en bild. Har du tänkt på att det kan vara något att publicera i *Ångbåten*?

Tidningen *Ångbåten* skall, förutom mycket annat, beskriva vad som händer med våra ångare, både sommar och vinter! Det gäller både BOHUSLÄN och FÄRJAN 4.

Välkommen med dina bidrag!

INGVAR KRONHAMN

Manus till Ångbåten

Vi tar gärna emot bidrag inom *Ångbåten*'s intresseområde: Ångbåtar och ångbåtstrafik, gärna på västkusten. Till *Ångbåten* Nr 3 2015 (158) som kommer ut i god tid före årsmötet 24 oktober, vill vi ha manus senast 7 september.

Omslaget

Ångaren BOHUSLÄN på Göta älv under premiärturen 1 maj 2015. Bilden togs av Gunnar Söderberg från FÄRJAN 4.

Ångbåten Nr 1 2015

En ny säsong har börjat!

Ångaren BOHUSLÄN vid kajplats 11 vid Stora Bommen. Den nybyggda bryggan är ett väl utfört arbete som blev färdigt i rätt tid innan BOHUSLÄN anlände 23 april. I den rödfria pelaren på bryggan finns el och vatten. Foto Ingvar Kronhamn

En ny säsong har börjat för våra ångare! Den 23 april återvände BOHUSLÄN till sitt sommarviste vid kajplats 11.

Under vintern har "elvan" förnyats och är nu i ett mycket gott skick. Det var 1927 som kajen breddades åtta meter för att Tullhuset, nuvarande Casinot, skulle byggas ut lika mycket. På så sätt fick Hallandsbolaget tillgång till ett magasin man länge saknat.

Tidens tand har tårt på bryggan som revs i slutet av oktober och nu byggts upp igen av Park- och naturförvaltningen med Svevia som entreprenör. Den nya bryggan har kostat 10 miljoner kr.

INGVAR KRONHAMN

Vid "elvan" finns nu el- och vattenanslutning samt koppling för svartvatten från ångaren BOHUSLÄN.

Säkerhetsövningarna samlade 140 aktiva från ångarna under två dagar innan BOHUSLÄN gick på provtur och kompassjustering den 28 april.

1 maj gick BOHUSLÄN och FÄRJAN 4 på den sedvanliga premiärturen. BOHUSLÄN hade 120 inbjudna gäster ombord som under en skärgårdstur fick stifta bekantskap med ångaren.

Vi ser alla fram mot en framgångsrik säsong 2015 för våra ångare!

Årsstämma i Ångbåten Ekonomisk Förening

äger rum i ångaren BOHUSLÄN vid Packhuskajen, kajplats 11, **måndagen 8 juni 2015 kl. 18.00.**

Om ångaren inte är på plats hålls stämman på Sällskapet Ångbåtens kontor, Skeppsbron 5-6, vän. 3.

Alla andelsägare är välkomna!

Agneta Eriksson
Ordförande

Andelar säljes vid årsstämman

Årsmöte i Sällskapet Ångbåten

Medlemmarna kallas till årsmöte **lördagen 24 oktober 2015 kl. 12.00** i Sjömanskyrkan, Stigbergstorget, Göteborg.

Årsmöteshandlingar bifogas tidskriften *Ångbåten* inför mötet.

Före mötet, från kl. 11.30, serveras kaffe, té med smörgås.

Välkommen!

Styrelsen
Sällskapet Ångbåten

Ett jubileum att minnas

På grund av påskhelgen firades Sällskapet Ångbåtens femtioåriga tillvaro den 11 april. Egentligen är den rätta jubileumsdagen den 2 april. Det var nog tur det, för jubileet gynnades av ett otroligt vackert väder – en riktig sommardag med sol och värme.

Traditionsmedvetet som Sällskapet Ångbåten alltid är, firade vi inledningsvis med en spårvagnsresa runt om i Göteborg. Detta eftersom Sällskapet ytterst stammar från Vagnhallen Majorna och Spårvägssällskapet Ringlinien.

Jubileets andra del firades i restaurang Läppstiftet vid Lilla Bommen. Mer om det längre ner.

Välhållna vagnar

Över 120 medlemmar samlades utanför Vagnhallen Gårda där flera av Ringliniens prydliga vagnar hade backats ut. Det var båda Längedragsvagnarna med påkopplade "limpsläp" samt en "Mustang" med boggiesläp (vagnsnummer 302 + 336, 208 + 371 samt 63 + 423).

Det blev en kryss med oväntade girar och vägval genom det soliga Göteborg. Så småningom anlöpte vi slingan på Längedrag där det vankades rikligt med fin bubbeldryck och tillugg. Inga tal hölls. En lättsam och gladlynt stämning rådde och för många var den första sommardagen ett faktum.

Bubbeltrakteringen var som sagt generös men efter mingel och glada skratt, lättade vi och stävade in mot stan igen. Från Valand till Lilla Bommen kunde vi konstatera att alla restauranger och

Spårvägssällskapet Ringlinien ställde upp med tre spårvagnstyg vid Sällskapet Ångbåtens femtioårsjubileum. Utfärden utgick från Gårdabullen, Ringliniens vagnhall och spårvägsmuseum. Foto Ragnar Magnusson

kafeer hade öppnat sina uteserveringar och att det var välbesatt överallt. Många tittade upp när vagnarna rullade förbi – en fin och välförtjänt reklam för vår systerförening. Vid Lilla Bommen gick vi "iland" och drog oss mot älven.

Tiden gick så fort...

Restaurang Läppstiftet (så kallad eftersom byggnaden anses likna ett läppstift [!]; stygga och oartiga kallar den "Vattenståndet") är ett utmärkt ställe med fin mat och bra betjäning. Här väljde vi in och satte oss till bords i smågrupper.

En påkostad meny med goda drycker och vällagad mat bjöd Sällskapet på.

Sällskapets ordförande Kim Forsblad hälsade välkomna. Ingvar Kronhamn berättade senare om hur ångaren räddades undan skärbrännarna. Bo Starmark kåserade om konsten att hitta en ordförande och Bert Johansson berättade om den allra första tiden.

Tiden går snabbt när trivsel råder och nära vänner har roligt. I god stämning sküdes alla långt senare.

Bert Johansson, Stellan Rietz med medhjälpare hade gjort ett gott och gediget jobb. Ringlinien är värd stort beröm för kamratligt bensötande och en intressant upplagd resa genom Göteborg i fina vagnar.

BO STARMARK

Ångbåten Nr 1 2015

Stockholm Steam

Som framgick av Ångbåtens förra nummer (Nr 156) firas ångsbrytaren SANKT ERIKS 100-årsjubileum i Stockholm vid flera tillfällen i sommar. Sjöhistoriska museet som ingår i Statens maritima museer, bjuder in det flytande maritima kulturarvet till firandet. För ångfartyg och ångslupar arrangeras *Stockholm Steam* 14–17 augusti.

Det är nu klart att ångaren BOHUSLÄN kommer att delta i firandet under denna tid. Vi har under en längre tid behandlat önskemål från aktiva om att få vara påmönstrad besättning.

Transportstyrelsens krav på behörigheter och fartygets säkerhet ställer till det och påverkar bland annat BOHUSLÄNS möjligheter att ta med passagerare på resan. Det är 600 nautiska mil enkel väg.

De av er som vet att det tar oss nästan en dag att gå till Kungshamn, visserligen i tränga och fartbegränsade farleder med många andra båtar, inser att en resa till Stockholm inte låter sig göras i en handvändning. Tanken är därför att BOHUSLÄN skall kunna gå nästan non stop med endast sin säkerhetsbesättning.

Resan startar måndagen den 10 augusti och BOHUSLÄN beräknas ankomma Stockholm den 13 augusti. Väl där kommer den viktiga intendenturbesättning ombord. Då blir alla tillgängliga sovplatser upptagna och fyra dagars reklam och PR för vår älskade ångare startat.

I Stockholm kommer BOHUSLÄN att få plats vid Jagarpiren vid Vasarvet på Djurgården, granne med Junibacken och

Ångbåten Nr 1 2015

Hundbrödingen, ångsbrytaren SANKT ERIK, ligger förtöjd vid Mastepiren på Galärvarvet på Djurgården, alldeles intill Vasamuseet. Foto Karolina Kristenson, Sjöhistoriska museet (SJM)

längs infarten till själva kalasområdet. Tillsammans med, bland andra, TRAFIK från Hjo, MARIEFRED och EJDERS under söndagen samt Stockholms egna ångare och ett antal ångslupar i varierande storlekar skall vi alla visas upp och hylla ångsbrytaren SANKT ERIK.

För att ha råd med resan måste BOHUSLÄN göra ett antal öppna turer i Stockholm. BOHUSLÄN kommer att köra en dagstur om cirka 3 timmar varje dag ut mot Vaxholm. Fredag och lördag blir det även en kvällskryssning och däremellan öppen båt vid kaj.

Det blir långa och arbetsamma dagar

för besättningen, men vår förhoppning är att kunna sprida kunskap om vår verksamhet till alla där och kommande västkustbesökare. Biljetter till turerna kommer att kunna köpas genom Ticnet (www.ticnet.se). Eventuella restbiljetter säljs vid landgången. Återresan startar den 17 augusti med beräknad ankomst Göteborg 20 augusti.

Kapten Göran Ringqvist, maskinchef Walter Fogelström samt Christina Melin i intendenturen hälsar därmed sin besättning välkommen till en långresa präglad av glädje och samarbete!

BJÖRN IRWERT

Ångbåtturer med BOHUSLÄN 2015

För detaljerade tider, bokningar och biljettpreiser, se programmet *Ångbåtturer 2015* som följde med föra numret av tidskriften *Ångbåten*, samt hemsidan, www.steamboat.se

Tilläggsplatsen i Göteborg

Även sommaren 2015 utgår ångaren BOHUSLÄN från Packhuskajen, kajplats 11, vid Casino Cosmopol i Göteborg.

Kvällsturer onsdagar i sommar

Kvällsturer i Göteborgs skärgård går i sommar onsdagar från 3 juni till och med 9 september, dock ej 12 och 19 augusti. Avgång från Göteborg kl. 18.30. Turen tar tre timmar, 15 minuter.

6 juni

Sillens dag på Klädesholmen

Den första heldagsutfärden går på Nationaldagen, lördagen den 6 juni. Avgång från Göteborg kl. 10.00 med återkomst 19.30. Marstrand anlöps ej på denna tur. På Klädesholmen firas Sillens Dag då årets sill presenteras.

4 juli

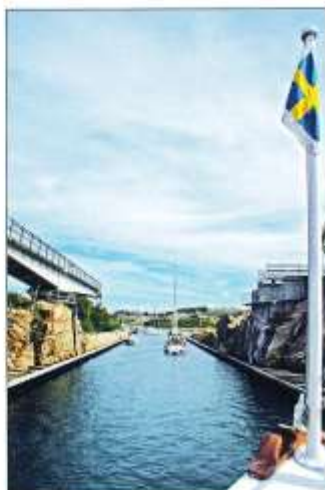
Rundtur från Mollösund

Lördagen 4 juli gör BOHUSLÄN en rundtur från Mollösund. Avgång kl. 11.00, återkomst kl. 15.00. Observera tryckfelet i turlistan, ej runt Tjörn.

5 juli

Rundtur från Skärhamn

Söndagen 5 juli gör BOHUSLÄN en tur runt Tjörn från Skärhamn. Avgång kl. 11.00, återkomst kl. 15.00. Observera tryckfelet i turlistan, ej 4 juli.

Sommaren 2015 gör BOHUSLÄN flera turer genom Sotekanalerna.
Foto Ingolf Ibenbard Benjamiussen.

11 och 12 juli

Träbåtsfestivalen i Skärhamn

Träbåtsfestivalen i Skärhamn äger rum lördag 11 och söndag 12 juli. Nytt för i år är bussanslutningar från och till Göteborg.

BOHUSLÄN går från Göteborg lördag 11 juli kl. 10.00. Marstrand anlöps ej av BOHUSLÄN på denna resa. Återresan sker med abonnerad buss till Göteborg.

Söndag 12 juli gör BOHUSLÄN en resa runt Tjörn från Skärhamn, se nedan.

Buss avgår från Göteborg kl. 11.00 till Skärhamn och Träbåtsfestivalen. BOHUSLÄN avgår från Skärhamn kl. 16.00 mot Göteborg.

12 juli

Runt Tjörn från Skärhamn

Söndag 12 juli gör BOHUSLÄN en resa runt Tjörn från Skärhamn. Avgång kl. 11.00 med återkomst kl. 15.00.

16 juli

Kusttur Göteborg–Lysekil

Torsdagen 16 juli går BOHUSLÄN från Göteborg kl. 10.00 till Gullholmen och Lysekil med två timmars uppehåll på Gullholmen. I Marstrand anlöps Hedvigsholmen. Ankomst Lysekil cirka kl. 17.30. Återresa med buss från Lysekil.

Vid svår sjögång går turen innanför Tjörn vilket medför att uppehållet på Gullholmen utgår.

17 juli

Kvällstur i Lysekils skärgård

Fredagen 17 juli gör BOHUSLÄN en kvällstur i Lysekils skärgård. Avgång Lysekil kl. 18.00, återkomst kl. 21.00.

18 juli

Dagstur till Hunnebostrand

Lördagen 18 juli gör BOHUSLÄN en resa från Lysekil kl. 11.00, med anlop av Kungshamn, genom Sotekanalerna till Hunnebostrand. Efter uppehåll där återvänder ångaren till Lysekil på kvällen.

19 juli

Kusttur Lysekil–Göteborg

Kustturen söndag 19 juli går från Lysekil kl. 12.00 med två timmars uppehåll i Marstrand, träbryggan på Marstrandsön. Från Marstrand kl. 17.00, till Göteborg tidigast 19.30. Framresa görs med abonnerad buss från Göteborg. Återresa kan göras med buss till Lysekil. Vid svår sjögång går turen innanför Tjörn vilket medför att uppehållet på Marstrand utgår.

23 juli

Kusttur till Kungshamn

Kustturen till Kungshamn går torsdagen 23 juli. BOHUSLÄN går från Göteborg kl. 10.00 till Marstrand, Gullholmen, Lysekil och Kungshamn med två timmars uppehåll på Gullholmen. I Marstrand anlöps Hedvigsholmen. Återresa med abonnerad buss från Kungshamn.

24 juli

Kvällstur genom Sotekanalerna

Fredag 24 juli gör BOHUSLÄN en kvällstur genom Sotekanalerna utan uppehåll. Från Kungshamn kl. 18.00, åter 21.00.

25 juli

Kungshamn–Fjällbacka

Lördagen 25 juli planeras turer mellan Kungshamn och Fjällbacka med avslutande buss till och från Kungshamn.

26 juli

Kvällstur genom Sotekanalerna

Söndag 26 juli gör BOHUSLÄN en kvällstur genom Sotekanalerna utan uppehåll. Från Kungshamn kl. 18, åter 21.

27 juli

Rundtur från Kungshamn

Måndag 27 juli gör BOHUSLÄN en rundtur från Kungshamn kl. 12.00 med återkomst kl. 15.00.

28 juli

Kusttur Kungshamn–Göteborg

Tisdag 28 juli går BOHUSLÄN från Kungshamn med anlop av Lysekil och Marstrand, träbryggan på Marstrandsön. Två timmars uppehåll på Marstrand. Framresa sker med abonnerad buss från Göteborg. För resenärer från Kungshamn kan återresa göras med abonnerad buss från Göteborg.

Vid svår sjögång går turen innanför Tjörn vilket medför att uppehållet på Marstrand utgår.

2 augusti

Dagstur till Marstrand och Skärhamn

Söndagen 2 augusti gör BOHUSLÄN en utflykt till Skärhamn med avgång från Göteborg kl. 10.00. Marstrand anlöps på resan och man kan välja att besöka antingen Marstrand eller Skärhamn.

På resan från Göteborg anlöps Hedvigsholmen och vår biljett gäller då på färjan över till Marstrandsön. På resan till Göteborg anlöper BOHUSLÄN träbryggan på Marstrandsön.

Ankomsten till Skärhamn är cirka kl. 14.30. Avgången från Skärhamn är 16.00. BOHUSLÄN är tillbaka i Göteborg 19.30.

22 och 23 augusti Sekelskiftedagarna på Marstrand

Under Sekelskiftedagarna lever sig Marstrand drygt 100 år tillbaka i tiden då kung Oscar II så gott som varje varje sommar gästade staden. Stiger kungen iland även i år från ångaren BOHUSLÄN?

Lördag 22 augusti och söndag 23 augusti går BOHUSLÄN till Marstrand under Sekelskiftedagarna. Avgång från Göteborg kl. 10.00, återkomst 19.30.

Reservation för sjöhävning

En resa med ångaren BOHUSLÄN utmed kusten innebär att vi måste reservera oss för sjöhävning. Det kan medföra att färdvägen och resmålen ändras.

Vid sjögång går kustturerna innanför Tjörn vilket medför att uppehållen på Marstrand respektive Gullholmen utgår.

Mat och dryck ombord

Ombord i ångaren BOHUSLÄN finns det alltid något gott att äta och dricka.

Caféet ombord är alltid öppet på resorna. På dagsutflykterna serveras dagens rätt och på kustturerna samt resorna runt Tjörn finns både café och matsal. Efter kl. 11 serveras öl och vin.

Förköp

Biljetter till resorna kan köpas genom Ticnet. Vid förköp tillkommer serviceavgift. Eventuella restbiljetter säljs vid landgången. Till resor med båt och buss är förköp obligatoriskt.

STYRELSEN

Ångbåtsturer i väst

Foto Ingvar Kronhamn

Foto Åke Karlsson

Foto Göran Magnusson

Foto Ragnar Magnusson

Foto från rederi

Foto Ingvar Kronhamn

Ångaren BOHUSLÄN

Ångbåtsturer 2015 i tidsordning:
3/6-9/9 Kvällsturer onsdagar i

- Göteborgs skärgård
- 6/6 Sillens Dag på Klädesholmen
- 4/7 Rundtur från Mollösund
- 5/7 Runt Tjörn från Skärhamn
- 11/7 Träbåtsfestivalen i Skärhamn
- 12/7 Runt Tjörn från Skärhamn
- 12/7 Skärhamn-Göteborg
- 16/7 Kusttur Göteborg-Lysekil
- 17/7 Kvällstur i Lysekil
- 18/7 Lysekil-Hunnebostrand o åter
- 19/7 Kusttur Lysekil-Göteborg
- 23/7 Kusttur Göteborg-Kungshamn
- 24/7 Kvällstur genom Sotekanal
- 25/7 Kungshamn-Fjällbacka o åter
- 25/7 Fjällbacka-Kungshamn o åter
- 26/7 Kvällstur genom Sotekanal
- 27/7 Rundtur genom Sotekanal
- 28/7 Kusttur Kungshamn-Göteborg
- 2/8 Göteborg-Skärhamn o åter
- 22/8 Göteborg-Marstrand o åter
- 23/8 Göteborg-Marstrand o åter

För vidare information, se földern eller hemsidan www.steamboat.se

FÄRJAN 4

Varje lördag i september och oktober gör FÄRJAN 4 en tur i Göteborgs innerhamn med promenad i land vid Klippan, Götaverken eller Lindholmen:

Klippan: 5/9, 26/9 och 17/10
Götaverken: 12/9, 3/10 och 24/10
Lindholmen: 19/9, 1/10 och 31/10

Promenaden vid Götaverken går genom det gamla varvsområdet, från SVT-huset i Lundbyhamnen, till Lindholmens Utbildningscentrum.

Avgång Eriksberg, 13.30, åter 16.00.
Avgång Residensbron 14.00, åter 16.30.

Kulturarvsdagen 13 september

Temat är *Människors värv och verk – en resa i industri- och teknikhistoria.*

På uppdrag av Sjöfartsmuseet Akvariet går FÄRJAN 4 denna dag mellan Residensbron och Gotenius Varv på Ringön. Det blir guidning såväl ombord som på varvet. Avgång från Residensbron 12.00, 12.45 och 13.30. Resan och guidningen är avgiftsfria.

Ångaren TRAFIK på Vättern

Ångaren TRAFIK gör turer från Hjo hela sommaren. Programmet finns på www.sstrafik.se. Biljetter kan förbokas på Hjo Turistbyrå, tel. 9503-352 55. TRAFIK kan ta 150 passagerare. Café-servering ombord under resorna.

Resorna till Visingsö går söndagarna 14 och 28 juni, 5, 19 och 26 juli samt 2, 9 och 16 augusti. Från Hjo kl. 10, från Visingsö 16.

Lördagen 11 juli går TRAFIK mellan Hjo och Hästholmen, ångarens ursprungliga linje.

Lördag 4 juli firas Hammens Dag i Hjo med två korta rundturer.

Fredag 10 juli gör TRAFIK en kort rundtur med Hjo Visklubb.

Söndag 12 juli gör TRAFIK två korta rundturer från Hjo kl 12 och 14.

Fredag 17 juli går TRAFIK till Vadstena och åter. Från Hjo 09.30, från Vadstena 16.00.

Fredag 10 och lördag 25 juli går Hjo Orleans Band till sjöss med TRAFIK och Ångbåtjazz.

HERBERT på Mjörn

Ångaren HERBERT utgår från Ångbåtsvarvet i Sävåen i Alingsås. Biljetter kan bokas på hemsidan www.herbert.se. Biljetter säljs på Ångbåtsvarvet 30 min före avgång. HERBERT tar 25 passagerare. De annonserade turerna går söndagar utom turen 5 augusti som är en onsdag.

Utfärd till Björboholm: 6/6, från Alingsås 10.30, åter 15.30.

Utfärd till Björboholm: 28/6 och 9/8, från Alingsås 11.00, åter 15.30. En tim. rundtur från Björboholm 12.45.

Utfärd till Sjövik: 12/7 och 2/8 från Alingsås 11.00, åter 14.45. En tim. rundtur från Sjövik 12.15.

Utfärd till Risön: 5/7, 19/7 och 26/7, från Alingsås 11.00, åter 14.00, från Alingsås 14.30, åter 17.30.

Utfärd till Risön: 5/8
Från Alingsås 18.30, åter 21.30.

Ångaren NOSSAN af Stallaholm

NOSSAN har trafikerat än Nossan från Nossebro sedan 1994. Båten är byggd 1933 och fick ångmaskin 1981. Den är sedan 2014 ersatt av en tvåcylindrig ångmaskin med 8 hästkrafters effekt.

NOSSAN är 7 meter lång och 2,05 meter bred. Den tar 12 passagerare.

Från 1 juni till 15 september kan NOSSAN hyras för en två timmarstur på Nossan till en kostnad av 600 kronor. Medhavd fika kan intas ombord. Förtäring kan även beställas. Tilläggsplatsen ligger vid Nossebro camping.

Hemsida: www.ssnossan.nu, information och bokning: 0706-09 58 10.

Kulturbåtsfestivalen 2015

Innan skutorna riggas av och går i ide för vintern under sina presenningar hålls den årliga Kulturbåtsfestivalen på Eriksberg lördag 26 och söndag 27 september.

Kulturbåtar och traditionsfartyg är inbjudna till detta arrangemang.

Ångaren ERIC NORDEVALL II

Hjulångaren ERIC NORDEVALL II gör i sommar ett antal rundturer på Bottensjön från Forsvik vid Göta kanal. Turen tar 2 timmar. Avgång kl. 11.00. följande dagar:

Lördag 18 juli, söndag 19 juli.

Lördag 25 juli, söndag 26 juli.

Lördag 1 augusti, söndag 2 augusti.

Lördag 8 augusti, söndag 9 augusti.

Bokning tel 0505-412 50 eller på hemsidan www.paddlesteamer.se Föreningen Forsviks Varv.

Västerhavsveckan 2015

1 – 9 augusti är det dags för den årliga Västerhavsveckan!

Ett sjuttioåtal arrangörer i Göteborg och Bohuslän ordnar olika aktiviteter under, över och vid vattenytan. Träffa forskare, lär dig mer om havet, njut av havsnära kustreservat, följ med på sålsafari eller upptäck livet under vattenytan! Se programmet på webben under vasterhavsveckan.se

Utbildning till maskinist TF 750 Ånga

Från Stiftelsen Skärgårdsbåtens tidning Skärgårdsbåtens senaste nummer, nr 2 2015, saxar vi följande intressanta artikel om utbildning för maskinister till ångfartyg:

Det har visat sig att tillgången på utbildade maskinister som kan betjäna traditionsfartygen med maskinstyrka större än 75 kW (100 hk) börjar tryta.

Tidigare har utbildningar tillgodosetts av Navigationsskolan i Kalmar och Chalmers i Göteborg, men intresset hos dessa institutioner är svagt, då antalet elever kan antas bli litet i förhållande till övrig verksamhet och därmed blir utbildningen orimligt dyr.

Efter kontakt med Transportstyrelsen, som inser behovet, har klartecken getts att Sjöskolan på Beckholmen i Stockholm får tillstånd att administrera utbildningen under förutsättning att examinering sker av representant för behörig högskola.

Valet av Sjöskolan är fördelaktigt eftersom tidigare utbildning av TF 75 Ånga har fallit väl ut. Skolan är belägen så att undervisningen kan kompletteras med besök på ångfartyg i direkt anslutning till undervisningslokalerna.

Kursen TF 750 Ånga förutsätter att man har genomgått TF 75 Ånga, där huvuddelen av avsnitten om ånga har klarats av.

Kursen TF 750 Ånga, som omfattar 16,5 högskolepoäng, är inriktad på brandsäkerhet, el- och hydrauliksystem, pumpar, fläkt- och rössystem, termodynamik samt underhållsteknik.

Genomgången godkänd kurs kan,

Borsula maskin under gång i ekonomifart med 6 kg/cm² ångtryck in i högttrycks cylindern. Foto: Gunnar Stålerberg

med tillräcklig praktik, *ge* behörighet som teknisk chef TF 750 Ånga.

Intresseanmälan, som inte är bindande, skall skickas till Sjöskolan på Beckholmen ganska omgående, då en kurs planeras redan till hösten.

Adress: info@sjoskolan.se eller Sjöskolan, Hus 526 Beckholmen, 115 21 Stockholm.

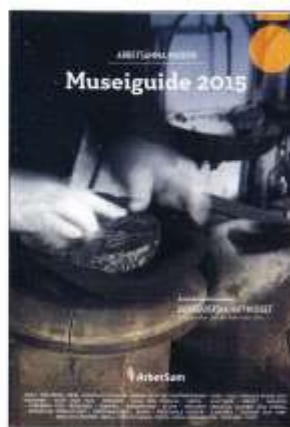
Förfrågningar besvaras av Gerhard Cronholm på telefon 08-661 09 09.

Förnyelse av behörighet

I *Ångbåten* 155 skrev vi om *Förnya din behörighet*. De behörigheter och certifikat som inte har någon tidsgränsning kommer att vara fortsatt giltiga för tjänstgöring i *inre fart* även efter den 1 januari 2017. Den som däremot tjänstgör utanför *inre fart* måste ha alla sina behörigheter och certifikat anpassade för STCW-Manila, det vill säga, de måste vara utfärdade på blått papper.

Om begreppet *inre fart*, se Transportstyrelsens hemsida.

Besök ett arbetslivsmuseum!

Arbetslivsmuseerna bevarar det industriella kulturarvet. I Sverige finns det mer än 1400 arbetslivsmuseer som till största delen drivs av frivilligt arbete.

Arbetslivsmuseerna levandegör historien. De drivs av föreningar och eldsjalar som engagerar sig för att bevara och gestalta kunskaper och minnen från en arbetsplats.

Bland arbetslivsmuseerna finns såväl ångbåtar som segelfartyg. Mångfalden är imponerande.

Museiguiden 2015

Av Sveriges över 1400 arbetslivsmuseer presenteras 425 i katalogen *Museiguide 2015*. Guiden utges årligen av ArbetSam, Arbetslivsmuseernas Samarbetsråd, www.arbetsam.com

NAV:s besöksmålskarta 2015

NAV – industrihistoria och arbetslivsmuseer i Väst ger varje år ut den stora kartan över arbetslivsmuseer i Västra Götaland. Årets karta presenterar 124 museer, "levande, historiska pärlor".

Så här sammanfattas verksamheten i regionens arbetslivsmuseer:

"Vi smider, vi väver, vi seglar, vi åker tåg och trampar dressin, vi bygger båtar, vi eldar, vi bakar bröd i stenugn, vi kör gamla hästvagnar, vi hugger sten, vi kör ångbåt, vi slår rep, vi blåsar glas, vi flätar korgar, vi gör papper, vi maler, vi slussar, vi åker spårvagn, vi renoverar flygplan och flyger, vi bevarar och kör stora och små maskiner."

Museerna och andra industrihistoriska

besöksmål i regionen kan även sökas på woto.naviväst.se och www.industrihistoria.se

Ångbåtstidtabellen 2015

Tidtabeller och kontaktinformation för Sveriges alla ångbåtar publiceras i *Ångbåtstidtabellen 2015* som *ges* ut av Stiftelsen Skärgårdsbåten. Här finns även några norska och danska ångbåtar.

Museguiden och NAV-kartan

finns att få på turistbyråerna och på arbetslivsmuseerna.

Ångbåtstidtabellen

finns på turistbyråerna och ombord i ångbåtarna.

Aktuellt från FÄRJAN 4

När detta skrivs andra veckan i maj har FÄRJAN 4 utfört den traditionella provturen den 1 maj. Som vanligt blev det en stunds parallellkörning med ångaren BOHUSLÄN från strax väster om fyren Skeppsbron och ut mot Eriksberg.

Man överbord

Efter dagens tredje fikapaus, som skedde under ett uppehåll i Klippans färjeläge, gick vi till Frihamnen där vi under Per Ahlquist ledning gjorde man överbordövning. Det gick så till att en livboj kastades i sjön från akterdäck för att simulera en nödställd.

Efter larm ombord utsågs en person att hålla uppsikt över livbojen medan befälhavaren skulle se till att köra tillbaka för att bärga livbojen. På färjan är det en lätt manöver att komma på kontrakurs eftersom det bara är att byta styrhytt, svänga runt rodrén 180 grader och vända maskinens rotationsriktning. Det tog inte många minuter innan färjan var på väg mot livbojen. Under tiden förberedde sig däckmännen genom att hämta räddningsstegen från taket och ta ned den på däck.

Färjan stoppades innan den nådde fram till livbojen så att stegen kunde sättas på plats vid stävskenan. Därefter var det bara att köra sakta fram till livbojen. Jessica Andersson, som tagit på sig överlevnadsdräkten, gick ned på stegen och bärgade livbojen.

En fördel med färjan är att stävhöjden bara är 1,10 m. I ett skarpt läge kommer det ändå att vara tungt och besvärligt att bärga en nödställd person.

Färjan 4 kommer att lägga till vid SVT-bruset i Lundbyhamnen när båtens bannrundturer går till Götaverksområdet. Foto Gunnar Söderberg den 1 maj 2015

Brandövning

Efter ankomst Ringön gjordes brandövning genom att koppla slang och köra brandpumpen. Även detta moment går enkelt och snabbt att utföra.

Dagen hade för övrigt inletts med genomgång av säkerhetsutrustningen ombord före avfärden från Ringön till Residensbron, där BOHUSLÄN läg strax intill för sin premiärtur med passagerare.

Slutbesiktning

Den 12 maj var det slutbesiktning av färjan inför Transportstyrelsens förnyande

av femårscertifikatet som hade inletts under torsättningen i Gotenius flytdocka under november.

Samma dag var det även slutbesiktning av ångpannan genom Inspectas försorg. Pannan besiktigas varje år.

Beställningsturer

Redan dagen efter provturen den 1 maj körde FÄRJAN 4 de två första av säsongens beställningsturer.

Vad jag kan utläsa av Claes Verners listor över turer tycks bokningsläget i år vara ganska gott. En fördel är att färjan är ganska billig att hyra.

Ångbåten Nr 1 2015

Ångbåten Nr 1 2015

Götaverken nytt resmål

I höstas märkte vi ett minskat resande på lördagarnas hamnrundturer för allmänheten. För att på något sätt locka fler resenärer har vi beslutat att tillföra ytterligare ett resmål förutom Klippan och Slottsberget.

Det nya resmålet blir Götaverken med promenad till Lindholmen. Vid Götaverken lägger vi till i Lundbyhamnen, intill SVT-huset. Det var här som det gamla färjeläget låg som FÄRJAN 4 trafikerade från 1954 fram till 1970.

Den första hamnrundturen går lördag 5 september till Klippan, den andra till Götaverken och den tredje till Slottsberget och Lindholmen. Sedan börjar det om på nytt i samma ordning så att det blir tre turer till varje resmål.

Söndag 13 september infaller Kulturavsdagen. Då kör vi på uppdrag av Sjöfartsmuseet Akvariet turer mellan Residensbron och Gotenius Varv på Ringön. Det blir guidning både ombord och på varvsområdet. Avgång från Residensbron 12.00, 12.45 och 13.30. Resa och guidning är avgiftsfri.

GUNNAR SÖDERBERG

Övre bilden:

Åke Karlsson vid manöverplatsen i det nymålade maskinrummet i Färjan 4.

Foto Gunnar Söderberg 1 maj 2015

Nedre bilden:

Panninspektören Birgitta Trollhög uttär uppdelaren för ångpannans godhämmande.

Foto Per Ahlquist 12 maj 2015

Lysekils ångbåtsbrygga

Ombord i förra numret av *Ångbåten* (156) fanns ett vykortsfoto från Ragnar Magnander. Några läsare har hört av sig till lokalredaktionen med frågor.

Vi frågade Per Stenros i Sällskapet Strömstierna, som ägnar sig åt lokal- och personforskning i och omkring Lysekil. Tillsammans tog vi reda på åtskilligt. En del av detta kan bedömas vara intressant för *Ångbåtens* läsare.

I förgrunden ligger ALFHEM förtöjd. Den för den rena svenska flaggan på spelet i aktern. Fotot är alltså taget efter unionsupplösningen 1905. Ångaren är också känd genom sin befälhavare Andrew Macfie. Huvudsakligen trafikerade den linjen mellan Uddevalla och Lysekil genom Nordströmarna.

Kan undra vad kannorna på kajen innehåller. Lysfotogen? Terpentin? Mjolk? Vid denna tid saknade Lysekil järnvägsförbindelse. Alla större gods-transporter skedd sjöledes.

Stolpen bredvid ångaren är intressant som ett industrihistoriskt tecken. En liknande stolpe skymtas till vänster och bortom. Den vackert utformade stolpen bär upp en hängande lykta. Två "linor" kan ses hänga ner från toppen i buket.

Lamporna är så kallade bågglampor där ljuset bildas av en elektrisk ljusbåge mellan två kolelektroder.

"Linorna" är kabellarna till lampan. Själva lampan måste halas ner varje dygn för justering av kolelektroder. Bågglampor användes i äldre filmprojektorer och luftvärnsstrålkastare.

I bakgrunden syns en byggnad med

Vykortet från Lysekil i förra numret av *Ångbåten* togs efter 1905 då "sällskaps" försvann från den svenska flaggan. Till vänster ångaren *Alfhem*, till höger ångaren *Norström*. I bakgrunden elverket balmående skorsten.

en kraftigt rykande skorsten. Det är Lysekils elverk ("elektricitetshuset") uppfört på privat initiativ 1895 av konsul Magnus Radhe. Han drev bland annat en ansjovisfabrik i Lysekil.

Anläggningen köptes begagnad från Borås och bestod av ångpanna och en ångmaskin om 16 hästkrafter samt "tvenne dynamomaskiner som innehålla tillsammans 16 amperer".

I slutet av 1895 beslöt fullmäktige att på hamnstyrelsens förslag "å Skeppsbros (Rosviks brygga) anbringa tvenne elektriska bågglampor, hvilka på samma

gång tjena som infartsluktor för fartyg".

Måndagen den 4 november 1895 tändes de båda lyktorna på bryggan och under den följande vintern fick Lysekil även elektrisk gatubelysning.

Elverket moderniserades flera gånger men 1917 var det slut på verksamheten. Staden anslöts till "Trollhättekraften" och hela anläggningen revs senare.

Ett gammalt vykort kan berätta mycket vid närmare studium och i det här fallet om ett förutseende privat initiativ.

BO STARMARK

Ångbåten Nr 1 2015

Säkerhetsövningar före trafikstarten

Den 23 april gick ångaren BOHUSLÄN för egen maskin från Gotenius Varv till den nyombyggda kaj 11 mitt emot Stenpiren.

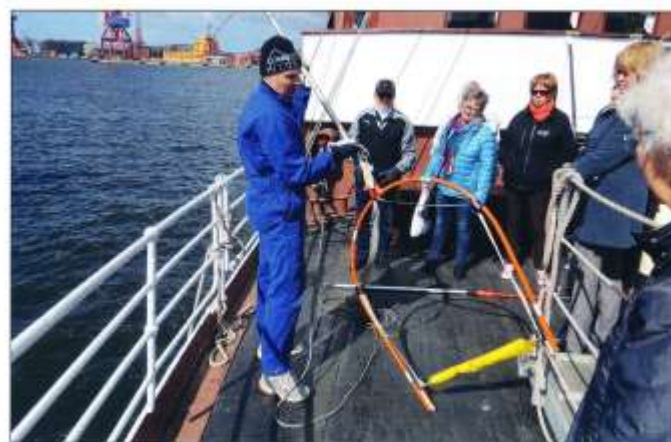
Söndagen den 26 april hölls den första av två tillfällen med säkerhetsövningar ombord i BOHUSLÄN. Första övningsdagen, som jag var med på, samlade ca 70 deltagare.

För att få vara med och segla besättning i BOHUSLÄN och FÄRJAN 4 måste man vara med på minst en övning i det som numera ofta benämns "basic safety" och som är gemensamt för båda ångarna.

Fartygskännedom om BOHUSLÄN fick man samtidigt med övningen, medan den som vill jobba på färjan får den lokalt där. I fartygskännedom ingår att veta var all utrustning förvaras som man kan behöva använda.

När man jobbar ombord är det alltid bra att för sig själv repetera var utrustningen finns när man rör sig genom fartyget. Då kan man snabbt agera om något skulle behöva användas.

Säkerhetsövningen var uppdelad i tre stationer; räddningsutrustning på däck, brandbekämpning samt hjärt- och lungräddning.

Övre bilden:
Clas Verner inledde med allmän information om övningen.

Nedre bilden:
Per Ahlqvist visar hur ett rescue sling (räddningsbåge) fungerar.

Ångbåten Nr 1 2015

Räddningsutrustning

Claes Verner ledde genomgången av räddningsutrustningen på däck tillsammans med Per Ahlquist. Vid samlingen på fördäck var det genomgång av hur man på bästa sätt kan bärga en person som fallit överbord eller från en kaj. Till hjälp för att få en lina om en nödställd person i sjön finns en räddningsbåge, vanligen kallad rescue sling, och vars montering och användning demonstrerades. Hur man tar på sig räddningsvästar visades liksom var de är placerade ombord.

På bryggdäck visades hur man sjösätter livflottarna och hur man gör för att blåsa upp dem och på vilket sätt det går att evakuera från fartyget till flottarna.

Brandutrustning

Genomgång om hur man bekämpar brand ombord leddes av Eva Helmersson och Sture Svensson vid brandstationen intill lastluckan i maskingången. Verklig brand ombord kan vi förstås inte öva på, men däremot genomgång av den släckutrustning som finns.

För alla ombord är det viktigt att veta hur brandlarmet låter, var brandsläckarna är placerade och var brandposter med brandslangar är placerade.

*Övre bilden:
Per Ahlquist visar hur man sjösätter en livflotte.*

*Nedre bilden:
Eva Helmersson berättade om brand-
bekämpning.*

Ångbåten Nr 1 2015

Ångbåten Nr 1 2015

Lika viktigt är att veta var nödutgångar finns och att se till att de aldrig är blockerade.

Brandlinan, eller med ett annat ord brandledningarna, står alltid under tryck när ångaren är i drift och med lite övning går det mycket snabbt att koppla brandslang och få stor släckkapacitet.

Hjärt- och lungräddning

Anders Lervik ansvarade för demonstration av hjärt- och lungräddning, eller HLR som det brukar benämnas, på en övningsdocka. De senaste rekommendationerna när det gäller HLR är 30 kompressioner på bröstbenet i snabb takt och två inblåsningar.

Ombord finns en batteridriven hjärtstartare som är relativt lätt att använda genom att den är självinstruerande. Genom elektroderna som sätts på bröstkorgen gör hjärtstartaren först en analys för att sedan ge besked om en startimpuls skall ges eller inte.

Inte minst viktigt ombord är att veta att förbandslådan förvaras på biljettexpeditionen. Plåster är väl, som tur är, det som är mest åtgång på när det gäller den räddande utrustningen ombord.

TEXT OCH FOTO
GUNNAR SÖDERBERG

*Övre bilden:
Sture Svensson berättade om brandsläckarnas
placering ombord.*

*Nedre bilden:
Anders Lervik visade hjärt- och lungräddning
på en övningsdocka.*

ROBERT THORBURN på vykort

S/S Robert Thorburn
trafikerar Bohusläns skärgård.

Vår medarbetare Ragnar Magnander har ur skattkistan hämtat ännu ett vykort, den här gången på ångaren ROBERT THORBURN.

Bättre ångbåtsvykortsbild torde vara svår att åstadkomma. Kortet saknar emellertid alla uppgifter om utgivare, fotograf eller liknande. Det är inte heller postgången men kan ha tillkommit någon gång på 1930-talet.

Ångbåts AB Bohuslänska Kusten lät ge ut sådana här vykort på några av sina passagerarångare. Det var lite av så kallade "rederivykort", kanske framför allt som reklam för bolagets turistrurer i Bohusläns skärgård.

Den fartygfyllda och livfulla vykortsbilden är tagen vid fyren Skalkorgarna i inloppet till Göteborgs hamn. Fyrhuset står numera på en pir vid Eriksberg.

ROBERT THORBURN var Bohusläns skärgårdstrogen under hela sin verksamhets tid. Ångaren trafikerade Göteborg-Uddevalla / Lysekil-Saltkällan.

ROBERT THORBURN byggdes 1883 vid Bergsunds mekaniska verkstad i Stockholm och var i trafik till Ångbåts AB Bohuslänska Kustens likvidation 1949. Ångaren skrotades i Belgien 1950.

RAGNAR MAGNANDER

Ångbåten Nr 1 2015

En bild från forna dagar

BOHUSLÄN gör paus vid Gullholmen 26 juli 1982 och besättningen tar ett svalkande dopp. Befälhavaren visar att han är kapten ombord även i sjön. Foto Ove Iko

I min samling av BOHUSLÄN-diör har jag hittat en trevlig bild från 1982.

Sommaren 1982 började BOHUSLÄN medrundturer från otter i norra Bohuslän. Den 21 juli började vi (jag var med!) med Fjällbacka och Grebbestad, och sedan Bovalstrand, som utgångspunkt för turerna.

Befälhavare på detta första avsnitt av resan var Bo Möller. När vi började gå söderut från Bovalstrand hade Magnus Brännberg avlöst honom.

Söndagen den 25 juli gjorde vi en rundtur Lysekil-Malmön-Hovenäset-Fisketången-Smögen och åter till Lysekil. Under uppehållet i Smögen gjorde

vi dessutom en kortare tur genom Sotekanalen och åter.

På vår väg tillbaka till Göteborg på måndagen hade vi behov av en stunds avkoppling. Den tog vi i samband med lunchen vid kajen på Gullholmen.

De som ville tog på sej badkläder och hoppade bokstavligen i sjön. Vid bryggan, framför stäven på BOHUSLÄN, simmade vi omkring och njöt av sommarvärmen.

Av fotot, som jag tog när vi badade, framgår att kapten Magnus glömde (eller kanske inte?) att ta av sej kaptensmössan innan han hoppade i sjön.

OVE IKO

Amerikafeber på Sjöfartsmuseet Akvariet

24 juni öppnar utställningen *Amerikafeber* på Sjöfartsmuseet Akvariet. Med filmer, föremål, porträtt och livsöden berättas historien om Svenska Amerika Linjen. Rederiet vars legendomspunna passagerarfartyg från 1915 till 1975 gick mellan Göteborg och New York.

Svenska Amerika Linjens fartyg bar från början svarta skrov. När rederiet började med kryssningar i tropiska vatten målades fartygen helvita 1931. Det gav upphov till benämningen "The White Viking Fleet".

Rederiets lyhördhet inför kryssningsresenärernas krav gjorde fartygen populära bland amerikanerna. Kryssningstrafiken blev ryggraden i rederiets ekonomi.

BOHUSLÄN i Hälleviksstrand

Hälleviksstrand.

Från Ragnar Magnander har vi fått låna vykortet med ångaren BOHUSLÄN i Hälleviksstrand. Ragnar berättar att kortet är postgången och stämplat i Hälleviksstrand den 24 juli 1931, men att vykortsbilden kan ha tillkommit något eller några år tidigare.

Den observante ser att BOHUSLÄN saknar namn på bogen. Målning brukade

ju ske på varvet i Marstrand under värrustningen. Men vad gör mannen som hukar sig vid pollaren på bryggnocken med en tross som hänger i en svag båge ut i sjön?

De få gånger jag varit med BOHUSLÄN i Hälleviksstrand har det varit med nöd och näppe att det gått att backa ut och vända i viken. Då har ändå vinden varit

måttlig. Hur klarade man att vända där i hård sydlig eller sydvästlig vind? Är det någon som kan berätta hur det gick till?

Hälleviksstrand var ordinarie brygga för BOHUSLÄN året runt från 1917 till 1952, utom när ångaren sommartid gick expresturer från 1936.

GUNNAR SÖDERBERG